

wieczorna sesja tego dnia dotyczyła duchowości zakonnej okresu karolińskiego, którą zakończyła dyskusja panelowa (D.M. La Corte, J.B. Wickstrom).

Sobotnie sesje Konferencji podejmowały już zróżnicowaną problematykę: o godz. 10.00 – hagiografia cysterska związana głównie z postacią Bernarda z Clairvaux (M. Lange, J. France, L.M. Irvin), o godz. 13.30 – wpływ cystersów na porządek ekonomiczno-społeczny ówczesnego świata (M.F. Krieg, R. Lutzelschwab, K. Wollenberg), o godz. 13.30 – cysterskie problemy teologiczne: bernardyńska pokora (L. Anderson) i soteriologia (N. Beam van Kirk), oraz Wilhelмова chrystologia (A. Rydstrom-Poulsen).

W niedzielę, 10 maja, odbyły się dwie ostatnie sesje: pierwsza o godz. 8.30, poświęcona spuściznie literackiej Aelreda z Rievaulx (R. Groń, *Aelred – cysterskim doktorem miłości*; T. Neel, *Zagadnienie przyjaźni*; E. Freeman, *Problem opieki duszpasterskiej kobiet*); druga o godz. 10.30, podejmująca temat pozostałych pisarzy cysterskich: Izaaka Stelli (E. Dietz), wizji Gertrudy z Helfty (L. M. Grimes) i maryjnego aspektu nauki Tomasza Cystersa (C.R. Cavadini).

Jak można się pobieżnie zorientować, na Konferencji poruszono bardzo szeroki zakres badań nad studiami cysterskimi, przynoszącymi coraz więcej informacji. Na tle całego Kongresu i jego szerokiej rozpiętości tematycznej, jawi się ona jako kropla w morzu olbrzymiej wiedzy wciąż ukrytej w książkach, manuskryptach, architekturze, sztuce i zwyczajach cystersów. Podobne Kongresy mają to do siebie, że wydobywają je na światło dzienne i tym samym odsłaniają bogactwo ówczesnego życia. Cystersi, jak zauważyliśmy mieli tu swój nieoceniony wpływ. Można być tylko wdzięcznym wszystkim badaczom i uczestnikom takich Kongresów za ich trud, który w wielu wypadkach owocuje publikowaniem ich osiągnięć. Wypada życzyć, aby coraz więcej polskich badaczy miało w tym również swój udział.

Ks. Ryszard Groń

9. MIĘDZYNARODOWY KONGRES EUROPEJSKIEGO ŚREDNIOWIECZA (University of Leeds, UK, 13-16 VII 2009)

W dniach 13-16 VII 2009 Instytut Studiów Mediewistycznych Uniwersytetu w Leeds zorganizował doroczny Międzynarodowy Kongres Mediewistyczny obejmujący tematykę średniowiecza europejskiego, stąd jego pełna nazwa: **Międzynarodowy Kongres Europejskiego Średniowiecza** (*International Congress of the European Middle Ages*). Kongres ten odbywał się pod hasłem: *Herezje i ortodoksja*, związanym z przypadającą w tym roku 800. rocznicą wyprawy krzyżowej przeciw albigensom, i to właśnie on wyznaczał tematy głównych prelekcji oraz wystąpień gościnnych Kongresu; oczywiście, jak co roku, mile były widziane również pozostałe tematy.

Jak informuje specjalnie przygotowany program-przewodnik książkowy Kongresu, wydawany każdego roku po wstępnym ustaleniu poszczególnych sesji naukowych (do 31 sierpnia ub. roku *via internet* lub *faxem* należało zgłaszać propozycje wykładów i sesji, by później je uszeregować), w tym roku przygotowano 191 sesji po 3 wykłady każda. Wykłady (każdy z reguły w j. angielskim miał wyznaczony czas do 20 min. plus ewentualnie 10 min. na dyskusję) odbywały się w godz. dopołudniowych (9.00 i 11.15) i popołudniowych (godz. 14.15 i 16.30).

Z dwoma wykładami panelowymi gościnnie wystąpili tym razem J.H. Arnold

(Birkbeck College University w Londynie), *Herezje i retorycy* oraz J.J. Cohen (George Washington University), *Między chrześcijanami a żydami: ortodoksja, przemoc i wzajemne relacje w średniowiecznej Anglii*). Oprócz tego każdego dnia wieczorem odbyły się specjalne odczyty gościnne; i tak 13 VII M.I. Fierro (Departament Studiów Arabskich Instytutu Filologii i Rady Najwyższej Wynałazków Naukowych w Madrycie), wystąpiła ze swoim wykładem pt. *Herezje i polityczna poprawność w muzułmańskiej Hiszpanii i Portugalii*, a 14 VII swój odczyt nt. *Przeciw żydom, saracenom i heretykom, którzy mówią, że adorują idole: sztuka i ortodoksja*, zaprezentował H.J. Kessler (Departament Historii Sztuki Uniwersytetu Johna Hopkinsa). Oprócz tego zorganizowano wiele imprez kulturowych, wystaw i sprzedaży antykwarycznych, przedstawień teatralnych i muzycznych oraz wyjazdów autokarowych do pobliskich muzeów, zamków, kościołów i opactw.

Pobieżny przegląd wszystkich sesji ukazuje olbrzymie przedsięwzięcie oraz trud, jaki podejmują każdego roku organizatorzy tego Kongresu, który trudno opisać jednym słowem. Autor, z racji zainteresowań i czynnego udziału w sesjach dotyczących wkładu cystersów w średniowieczny porządek Europy, skupia się bardziej na tym aspekcie. Kilka sesji organizuje też corocznie francuskie wydawnictwo cysterskie z Ponigny „Citeaux: commentarii cistercienses”. W tym roku wydawnictwo to zorganizowało 4 takie sesje; 14 VII podczas pierwszej sesji popołudniowej (godz. 9.00), omawiano życie codzienne w opactwie cysterskim: przenosiny do innego zgromadzenia (L. Wahlgren-Smith), karierę w zakonie cysterskim (E. Jamroziak), opactwo Hailes z XV/XVI w. (D.N. Bell); w czasie zaś drugiej sesji popołudniowej (godz. 11.15), poruszano życie duchowe i intelektualne cystersów: doktrynę o miłości Aelreda z Rievaulx z jej implikacjami mistycznymi (R. Groń), symbolikę Jerozolimy w opactwie Santa Maria de la Huelgas (R. Sanchez Ameijeiras), bibliotekę w Clairvaux (S. Mula). Pierwsza natomiast tego dnia sesja popołudniowa (godz. 14.15) dotyczyła problematyki mierzenia czasu i porządku dziennego cystersów: trzynastowieczne tradycje z opactwa Dore (D.H. Williams), metody rekonstrukcji czasu cysterskiego (M. Addomine), i jego odtwarzanie przy pomocy specjalistycznych programów komputerowych (D. Pons). Ostatnia sesja cysterska przypadła na dzień następny w godzinach popołudniowych (godz. 9.00) i dotyczyła organizowania działalności cysterskiej w regionie Yorkshire: opactwa Fountains (M. Spence i S.A. Moorhouse) i Byland (J. Burton).

Cieszy inicjatywa organizowania dorocznego Kongresu Mediewistycznego w Leeds i możliwość uczestnictwa w nim wielu wybitnych znawców poszczególnych dziedzin, jak również studentów, którzy mogą tutaj zaprezentować po raz pierwszy swoje zainteresowania i umiejętności naukowe. Miejmy nadzieję, że stosunkowa bliskość miejsca i związane z tym mniejsze wydatki finansowe, zaowocują także większym uczestnictwem polskich badaczy w tym Kongresie, tak jak co roku próbuje czynić Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, sponsorujący tu dwie sesje naukowe. Następny kongres w Leeds jest przewidziany 12-15 VII 2010 r., pod hasłem: *Podróże i wyprawy odkrywcze (Travel and Exploration)*, w związku z przypadającą w tym roku 550. rocznicą śmierci portugalskiego księcia Henryka Żeglarza. Zainteresowani mogą przesłać propozycje swych wykładów mailem lub faksem na stronę internetową Kongresu www.leeds.ac.uk/ims/imc do 31 sierpnia br. Tam też można zaczerpnąć więcej potrzebnych informacji na temat samego Kongresu.